

STAVANGER BISPEDØMMES PLAN VED ULYKKER OG KATASTROFER

VEDLEGG 6

«Bakgrunn og begrunnelse for SØRGEUDSTJENESTE (Gudstjeneste ved katastrofer)»

(C) Verbum 1994

1 Gudstjenestens benevnelse og bruk

a. Ordningen Sørgegudstjeneste kan brukes kort tid etter en katastrofe eller stor ulykke med tap av menneskeliv.

Gudstjenester som tillyses i slike tilfeller, kan med fordel benevnes "sørgegudstjeneste", med en spesifisering av den konkrete anledning.

Benevnelsen "minnegudstjeneste" bør ikke brukes her. En gudstjeneste som holdes umiddelbart etter en stor ulykke, må ha et annet preg og innhold enn en gudstjeneste som markerer minnet om personer eller begivenheter fra fortiden. Det er også viktig ikke å foregripe forestående gravferdshandlinger.

Mens gravferden naturlig forkynner både dødens alvor og troens trøst og håp, skal en gudstjeneste straks etter en ulykke først og fremst gi uttrykk for smerten og klagen for Guds ansikt, og bidra til å åpne for den sorg som de berørte vil leve i over lang tid.

b. Deler av ordningen kan også brukes ved naturkatastrofer og akutte krisesituasjoner av regional eller global karakter. Gudstjenester som tillyses ved en slik anledning, kan benevnes "Forbønns-gudstjeneste for ...".

Tilpasninger i den foreliggende gudstjenesteordning foretas ut fra den aktuelle foranledning. Dersom ordningen brukes i forbindelse med en krisesituasjon av regional eller global karakter, må forbønnen formes ut fra anledningen. Den vil da fortrinnsvis være en bønn om at Gud må avhjelpe, eventuelt avverge, en stor nød.

2 Gudstjenestens sted

a. Ved store ulykker som rammer personer bosatt forskjellige steder, holdes gudstjenesten for de nærmeste pårørende og andre berørte i den kirke som naturlig peker seg ut for anledningen, så som kirken i nærheten av ulykkesstedet eller på stedet der de fleste berørte bor.

I tillegg kan det holdes gudstjenester i lokalmenigheter der dette er aktuelt.

Erfaringsmessig kan antallet personer som på en eller annen måte er berørt av en større ulykke, langt overskride det antall som får plass ved en enkelt gudstjeneste. Også av den grunn kan det være behov for et desentralisert gudstjenestetilbud ved en slik anledning.

På grunn av den samlende funksjon den førstnevnte hovedgudstjenesten gjerne har i folket, bl. a. som følge av medieoppmerksomheten, er det naturlig å unngå at andre gudstjenester faller sammen med denne i tid. Om kvelden dagen etter vil kunne være et naturlig tidspunkt for slike lokale gudstjenester.

b. Når gudstjeneste holdes et annet sted enn på ulykkesstedet, vil det ofte være ønskelig med en etterfølgende høytidelighet på ulykkesstedet, eller så nær dette som mulig, før det er gått for lang tid.

c. I forbindelse med alvorlige krisesituasjoner for landet eller verden er alle kirker aktuelle som gudstjenestested. I prestegjeld med flere kirker kan det i en slik situasjon være riktig å samle flest mulig i hovedkirken.

3 Gudstjenestens formål og karakter

Formålet med en gudstjeneste av denne type er at mennesker som nylig har hatt opprivende opplevelser, eller som ser seg selv i en kollektiv krisesituasjon, skal kunne samles i et fellesskap og møte Gud i sin nød og fortvilelse.

Sørgegudstjenesten utformes først og fremst med tanke på dem som er mest direkte berørt av det som er skjedd. Gudstjenesten må generelt sett utformes slik at den oppleves som hjelp og støtte, og formidler kristen omsorg og fellesskap i smerten.

Gudstjenesten skal møte de ulike behov i en slik situasjon, både gjennom liturgiens ord og handlinger og når det gjelder "å tale uten ord".

Det må også tas hensyn til forskjellige menneskelige reaksjoner, siden de som deltar i gudstjenesten, vil være i ulike faser av sorgprosessen. Noen vil befinne seg i en sjokkfase og derfor ha vanskelig for å ta til seg de ord som blir sagt. Andre vil være i en reaksjonsfase hvor gråt, angst og fortvilelse vil være det mest fremtredende.

Etter gudstjenesten bør prester og diakoner bli igjen en stund i kirkerommet på lett synlige steder, slik at de kan kontaktes for samtale av dem som ønsker det. Det er derfor ikke ønskelig med noen utgangsprosjon under postludiet.

4 Klage i kristen gudstjeneste

Klagen har hatt en begrenset plass i kirkens liturgiske liv, mens den utgjorde en betydelig strømning både i det kultiske liv og den personlige fromhet i den gamle pakt.

Noe av klagemomentet har vært ivaretatt i den kristne kirke gjennom bruken av de gammeltestamentlige salmer i klostrenes tidebønner. Liturgisk tenkning om menighetsgudstjenesten i vårt århundre har imidlertid først og fremst vært utviklet med ansats i den eukaristiske takk og lovsang.

I ulike sammenhenger de senere årene har det likevel vært tatt til orde for at kirkens gudstjenesteliv må gi større rom for dyptfølt sorg, smerte og protest. Både ved store ulykker de senere årene, og ansikt til ansikt med kriser som overgår det vi mennesker synes å kunne mestre, har kirker vært tatt i bruk for å bære situasjonen fram for Gud. Det liturgiske utgangspunkt er at det er mulig å tre fram for Gud i bønn med alle ting, også den dypeste fortvilelse.

En gudstjeneste etter en katastrofe bør ikke forutsette at en personlig tilegnet forståelse av det kristne håp er den felles basis. Det er nødsituasjonen som knytter de tilstedeværende sammen. Og det er kirkens oppgave å la denne felles opplevelse komme til uttrykk for Guds ansikt så oppriktig som mulig.

Samfunnet trenger klagesteder og klageritualer. Kirken har i den senere tid vist seg å kunne fylle dette behovet, og det ofte på tvers av kulturelle og livssynsmessige grenser. Selv om mange har stått fjernt fra kirkens forkynnelse og øvrige liv, har det å bære sin nød fram i det kirkelige rom hatt dyp mening. Mye tyder også på at det å ta det menneskelige på alvor i tillegg har åpnet for ny forståelse for dybdene i den kristne gudstro.

Kirken har ved slike anledninger et spesielt ansvar i forholdet til dem som til vanlig står noe på avstand fra kirke- og gudstjenesteliv. Det er vesentlig å bruke språk og uttrykksformer som kan skape nærhet og gjenkjennelse i forholdet til kirken.

5 Klagebønnen

Det er vesentlig i en gudstjeneste av denne karakter at det å klage og sørge ikke bare omtales fra alter og prekestol, men faktisk skjer i de liturgiske ledd og handlinger.

I ordningen inngår en klagebønn i gudstjenestens første del, fremført ved liturgen, knelende på midten av alterringen. Denne liturgiske posisjon uttrykker på en særskilt måte alvor og inderlighet i møte med Gud.

Klagebønnen er oppført med ulike alternativ. Det er viktig å velge det alternativ som er mest velegnet i den aktuelle situasjon. (For alternative gammeltestamentlige bønner, se under punkt 7.)

Fremføring av klagebønnen på dette stedet i gudstjenesten bør ikke skje i form av korsang. Derimot er det verdifullt om et eventuelt kor på andre steder i gudstjenesten fremfører musikk som innholdsmessig er i tråd med klage- og bønnemotivet.

6 Sorgsymboler og lystenning

Med sorgsymboler menes her gjenstander (f. eks. blomsterkors eller hjerter) som plasseres i kordøren, og som fremtrer som identifikasjonsmerker i fraværet av de forulykkede.

Sorgsymboler tilsvarer antallet forulykkede og savnede når nøyaktig oversikt foreligger. De kan tas med til hjemmet etter gudstjenesten, og om ønskelig føres tilbake til kirke eller kapell i forbindelse med gravferd eller minnegudstjeneste. De pårørende kan eventuelt holde symbolet ved like (gjennom utskifting av visnede blomster) fram til gravferden.

I vurderingen av hvilke sorgsymboler som egner seg, er det viktig å ta hensyn til de ulike livssyn og religioner de forulykkede og deres pårørende representerer.

Levende lys kan tennes av noen pårørende. Barn eller ungdom kan være med blant disse.

Lys bør ikke brukes som sorgsymboler. Lys som er tent i kirken, peker først og fremst på Ham som er verdens lys. Disse lysene bør brenne så lenge det er mennesker til stede.

Der kirken har en lysglobe eller en annen plass for bønnelys, kan de muligheter dette innebærer, også tas i bruk før og/eller etter sørgegudstjenesten.

7 Tekster og forkynnelse

Gudstjenesten skal så langt som mulig formidle ord og tanker som kan gjenkjennes av de berørte. Den skal tolke situasjonen konkret, enkelt og personlig, slik at de tilstedeværende kan gi en mest mulig umiddelbar tilslutning til det som blir sagt og gjort.

Teksten som velges til prekentekest, må være kort og samle tankene om et lett forståelig motiv.

Forkynnelsen må forholde seg til sjokket og uvirkeligheten. Samtidig skal den la situasjonen som helhet, med all dens gru, hvile i Guds dype, uransakelige nåde og makt, og åpne opp for den trøst Gud kan gi. Forkynnelsen kan med fordel si noe om bønningen som åpen tale med Gud. Den bør imidlertid også erkjenne hvor vanskelig det kan være å be.

Det er avgjørende viktig at tekster og taler fremføres tydelig, og med de nødvendige pauser, fordi konsentrasjonsevnen for mange er redusert i sjokktilstanden.

Av gammeltestamentlige tekster som forkynnelsen kan knytte an til, skal nevnes:

Herre, hør mine ord,
gi akt på mitt sukk!
Lytt til mitt rop om hjelp,
min konge og min Gud!

Herre, jeg ber til deg.
Sal 5, 2-3

Vær meg nådig, Herre,
for jeg er kraftløs.
Leg meg, Herre
jeg er rystet i mitt indre.
Min sjel er grepet av redsel.
Herre - hvor lenge?
Herre, vend deg hit
og fri meg ut,
frels meg i din miskunn!
Sal 6, 3-5

Jeg er trett av å sukke,
med tårer væter jeg mitt leie,
jeg gråter hver natt så sengen blir våt.
Mitt øye er sløvet av bitter sorg
og svekket av all den motstand jeg møter.
Sal 6, 7-8

Hvorfor er du så langt borte, Herre,
hvorfor skjuler du deg i trengselstider?
Gud, løft din hånd,
glem ikke de hjelpeløse!
Du ser jo både møye og sorg,
du ser det alt
og tar det i din hånd.
Den vergeløse kan overgi seg til deg,
for du er den farløses hjelper.
Sal 10, 1. 12 b. 14

På den onde dagen gjemmer han meg i sin hytte.
Han skjuler meg i sitt skjermende telt
og tar meg opp på klippen.
Herre, lær meg dine veier,
og før meg på den rette sti.
Jeg er viss på at jeg skal få se Herrens godhet
her i de levendes land.
Vent på Herren,
vær frimodig og sterk!
Ja, vent på Herren!
Sal 27, 5. 11 a. 13-14

Hør meg, Herre, når jeg roper,
vær meg nådig og svar meg!
Jeg minnes at du har sagt:
"Dere skal søke mitt åsyn!"
Herre, nå søker jeg ditt åsyn.

Skjul ikke ditt ansikt for meg!
Slipp meg ikke og forlat meg ikke,
du Gud som er min frelser.

Sal 27, 7-9

Herre, jeg roper til deg, min klippe.
Vend deg ikke taus ifra meg!
Hør min inderlige bønn
når jeg roper til deg om hjelp,
når jeg løfter mine hender
mot Det aller helligste i ditt tempel.
Fra Sal 28

Hvorfor skjuler du ditt ansikt,
hvorfor glemmer du vår nød og vår trengsel?
Vår sjel er bøyd i støvet,
vår kropp ligger trykket til jorden.
Reis deg og kom oss til hjelp,
fri oss ut for din trofasthets skyld.
Sal 44, 25-27

Vær nådig mot meg, Herre,
for jeg roper hele dagen til deg.
Herre, vend øret til min bønn,
lytt til meg når jeg trygler og ber!
Jeg roper til deg på nødens dag,
for du vil bønnhøre meg.
Sal 86, 3. 6-7

Herre, du Gud som er min frelser,
om dagen og om natten roper jeg til deg.
La min bønn komme fram for deg,
vend øret til mitt klagerop!
Min sjel er mett av ulykker,
mitt liv er kommet dødsriket nær.
Sal 88, 2-4

Herre, hør min bønn,
la mitt rop nå fram til deg!
Skjul ikke ditt ansikt for meg
den dagen jeg er i nød!
Vend ditt øre til meg,
skynd deg og svar når jeg roper!
Sal 102, 2-3

8 Salmer

I det følgende nevnes et utvalg salmer fra Norsk Salmebok som kan anvendes ved sørgegudstjenester:

Alltid freidig når du går 416
Be for oss, Herre, i vår nød 452 v. 1, 5
Be for oss, o Krist 450
Bred dina vida vingar 816 v. 1
Du som veien er og livet 663 v. 1-2
Dype, stille, sterke, milde 552
Djupe, stille, sterke, milde 553
Herre, hvor skal vi gå hen 144 v. 1-2, 8
Ikke en spurv til jorden 454
Jeg er i Herrens hender 497
Jesus, du er den himmelveg 419 v. 1, 4, 5
Jesus, som iblant oss står 181
Kvar skal eg vel av 471 v. 1-4
Leid, milde ljøs 414
Nærmere deg, min Gud 468 v. 1-2, 5
Når i vår største nød vi ser 239 v. 1-4
O bli hos meg 814 v. 1-3, 5
Å ver hjå meg 815 v. 1-3, 5
Så ta da mine hender 608
Så tak då mine hender 609
Tårnhøye bølger går 475
Velt alle dine veier 460 v. 1-2, 9, 12
Velt all din veg og vande 461 v. 1-2, 9, 12
Vær meg nær, o Gud 389 v. 1-3
Vær sterk, min sjel 476
Vår Gud han er så fast en borg 295 v. 1-2
Vår Gud han er så fast ei borg 296 v. 1-2

Av mulige bibelske salmer kan nevnes:

Bare i håp til Gud 894
Det er godt å være stille 905
Herre, til deg tar jeg min tilflukt 887

9 Kor

Når det er hensiktsmessig, kan et kor bidra til de musikalske ledd i gudstjenesten, og fremføre et musikkstykke på de steder som er anført i ordningen.

Korets plass kan være på orgelgalleriet eller fremme i kirken. I sistnevnte tilfelle er det avgjørende at koret ikke skjærer for alterpartiet, og at nødvendig direksjon skjer diskret. Tekster og melodier bør være relativt kjent.

To salmer som har vist seg velegnet som korsang i en gudstjeneste som denne, er "Midt i alt det meningsløse" og "Nå åpner Savnet sine øde vidder". Salmene er utgitt i heftene Noen må våke og Det finnes en dyrebar rose.

10 Liturger

Den presten som har hatt mest kontakt med de pårørende, bør også ha den mest sentrale plass i gudstjenesten og (om mulig) holde prekenen. Gudstjenesten bør imidlertid ikke forrettes av bare én prest. Det er en fordel om flere prester har funksjoner under gudstjenesten.

Der det faller naturlig, kan stedets biskop eller prost medvirke, slik det er antydnet i veiledningen.

En gudstjeneste ved en katastrofe er ikke bare en liturgisk, men også en diakonal handling. Det er derfor naturlig at en diakon er med blant dem som leder gudstjenesten.

Diakonen kan med fordel ha ansvaret for navneopplesningen når den finner sted i gudstjenesten, og delta i forbønnen når denne skal ledes av en annen enn liturgen.

Der det er mulig, kan det være godt at minst én av de medvirkende er en kvinne som har vært engasjert i hjelpearbeidet.

11 Gudstjenesten og barna

Det er viktig å ha en realistisk erkjennelse av at også barn er pårørende ved en katastrofe. Kirkerommet er et sted for barn også i sorgen. Tilbakeholdenhet med å inkludere barna kan være en måte å beskytte seg selv som voksen mot det smertefulle.

I gudstjenesten blir barna inkludert i et fellesskap. Det kan være godt for pårørende barn selv å ta del i liturgien, eller oppleve at andre større barn eller ungdom er medvirkende.

Gudstjenesten bør legge forholdene til rette for at barna skal ha størst mulig anledning til å knytte an til kjent tekst- og musikkstoff.

Farger og papirblokk kan erfaringsmessig være nyttig for mindre barn ved en gudstjeneste av denne karakter. Det kan videre være aktuelt for barn å ha et lite fotografi av den omkomne/savnede med til kirken.

For øvrig er det nødvendig at barn har én voksen å støtte seg til spesielt.

Under eventuell foregående samtale med familiene, bør foreldrene bli orientert om det som her er nevnt om barna, og dessuten forvisses om at kirken aksepterer barnas naturlige bevegelsesuro.

Familier med barn bør få sitte langt fremme i kirken om de ønsker det.

Ordning for SØRGEGUDSTJENESTE (Gudstjeneste ved katastrofer)

Fastsatt av Kirkemøtet 1991 som Tillegg til Gudstjenestebok for Den norske kirke I/II
(C) Verbum 1993

1 Ordningen skal primært være til bruk ved katastrofer og store ulykker med tap av menneskeliv. Den brukes kort tid etter at katastrofen/ulykken er blitt allment kjent. Med tilpasninger kan ordningen også brukes ved mer varige krisetilstander som kaller på menighetens oppmerksomhet.

Gudstjenesten finner sted i kirken

- a) på ulykkesstedet,
- b) der berørte samles,
- c) der berørte bor,
- d) i de menigheter som i den aktuelle situasjon vil samles i deltakelse og forbønn.

2 Gudstjenesteordningen er veiledende. Hvilke ledd som skal brukes, avpasses etter anledningen. Bønnene kan utformes med henblikk på den gitte situasjon. Gudstjenestens gang bør i hvert konkret tilfelle foreligge i en enkel trykksak, med både tekster, salmer og bønner.

3 Liturgen, og de som ellers skal delta, holder seg til de opplysninger om katastrofen som er offisielt bekreftet.

4 Kirken bør være åpen i god tid før gudstjenesten. Likeledes bør det gis anledning for dem som ønsker det, til å få være i kirken etter at gudstjenesten er slutt. Tidsrammene i denne forbindelse kan bekjentgjøres på forhånd og nevnes i det trykte programmet. Det bør være lett å finne prester/sjelesørgere å samtale med i kirken både før og etter gudstjenesten.

5 I forberedelsen av gudstjenesten må det tas hensyn til at de forulykkede også kan ha annen bakgrunn enn Den norske kirke.

6 I koret kan det på høvelig plass være oppsatt/utlagt særskilte sorgsymboler (f. eks. blomsterkors eller hjerter) som de pårørende kan ta med hjem. Det tas her hensyn til de forulykkedes og pårørendes livssyn og religiøse bakgrunn, men bruken av slike symboler må ikke bryte med samlingens karakter av kristen gudstjeneste.

7 Sorgsymboler og æresbevisninger må, i likhet med salmer, sanger og eventuelt dikt, på forhånd godkjennes av hovedansvarlig prest. Alt musikkstoff må på forhånd godkjennes av organisten.

8 En halv time før gudstjenesten ringes det i fem minutter med kirkeklokken. Senere ringes det ti minutter før gudstjenestens begynnelse, hvorav de siste fem minutter ved klemting med samme klokke. Ved gudstjenestens slutt slås tre ganger tre slag.

9 De gudstjenestebesøkende kan tas imot i våpenhuset av liturgen og andre medvirkende. Med unntak av eventuelle representanter for kongehuset finner og forlater offisielle gjester selv sine plasser.

10 Gudstjenesten forrettes av prest/prester og diakon eller kirkelig medarbeider som står sentralt i hjelpearbeidet, eller tilhører den lokale menighet. Der det ligger til rette for det, kan biskop eller prost holde prekenen, eventuelt også lede forbønnen og lyse velsignelsen.

11 Gudstjenesten kan innledes med en stille prosesjon under preludiet, der de forrettende og eventuelt kor deltar.

12 De som forretter, bærer liturgisk drakt. Den liturgiske farge er fiolett. Messehagel, eventuelt korkåpe, brukes ikke.

13 Etter samråd med organist kan kor eller instrumentalgruppe, sang- eller instrumentalsolist delta. Antall musikkstykker begrenses til ett på de anviste steder i ordningen. Så langt det er mulig, bør koret plasseres slik at det ikke hindrer fri sikt til alteret. Korets opptreden må være så diskret som mulig.

14 Eventuell mediedekning må skje diskret, og uten fokusering på de pårørende.

1 Inngang

Liturger og eventuelt kor kan gå inn i stille prosesjon. I forbindelse med eller i stedet for preludium kan det synges en salme. Alternativt kan det også fremføres egnet instrumental- eller vokalmusikk.

2 Intimasjon

Fra lesepulten sier liturgen eller en av de øvrige medvirkende noen ord om anledningen, og om hvem som er tilstede.

Menigheten inviteres til

- å være sammen i smerten og sorgen,
- å la tankene gå til de forulykkede (savnede),
- å rope til Gud i smerten,
- å be Gud om styrke og trøst.

3 Klagebønn

Fra lesepulten innbyr liturgen til klagebønn, med et av følgende eller lignende ord:

Enten A

Våre ord blir fattige i møtet med det ufattelige. La oss derfor hente ord fra Bibelen til vår klage og bønn.

Eller B

Gud er ikke langt borte fra noen av oss. La oss derfor her i Guds hus åpne våre hjerter, og klage vår nød for ham.

Eller C

Guds ord sier: Herren er nær hos alle som kaller på ham, hos dem som har et nedbrutt hjerte.
Salme 145, 18 og 34, 19

Klagebønnen kan deretter innledes slik:
L La oss vende oss til Gud med vårt klagerop.
Liturgen kneler på alterringen under klagebønnen.

Fra det dype roper jeg til deg, Herre.
Herre, hør min røst!
Vend øret til når jeg trygler og ber.
Herre, lytt til mitt rop.
Vær ikke taus når jeg gråter!
Salme 130, 1-2 og 39, 13 a

Vær meg nådig, Herre, for jeg er i nød!
Mitt øye sløves av bitter sorg,
ja, også min sjel og min kropp.
Salme 31, 10

Jeg er som en død blant døde.
Salme 88, 6

I dag må jeg klage bittert.
Job 23, 2

Jeg håpet på lykke,
men ulykken kom,
jeg ventet på lys,
men det ble mørke.

Det bruser i mitt indre,
jeg blir ikke rolig,
ulykkesdager har møtt meg.
Job 30, 26-27

Øynene mine forgår av gråt.
Klag 2, 11

Vi vet ikke hva vi skal gjøre;
men våre øyne er vendt mot deg.
2 Krøn 20, 12

Klagebønnen fortsetter med en av de følgende eller en annen lignende bønn formet for anledningen:

Enten A

Herre, i vår ulykke er vi kommet til ditt hus med vår klage og vår bønn.
Vær oss nær i vår smerte.
Vend øret til våre rop. Amen.

Eller B

Herre, vi er kommet til ditt hus med vår klage og vår bønn.

Vi roper til deg om det ufattelige som er skjedd:

Hvorfor, Herre? Hvorfor?

Vi kjenner avmakt og fortvilelse.

Se våre tårer!

Hør våre rop!

Lytt til vår klage!

Klagebønnen kan avsluttes med et Kyrie.

Etter bønnen går liturgen tilbake til sin plass i koret.

4 Salme

I tillegg til eller i stedet for salmen kan det her om ønskelig fremføres solosang eller korsang.

5 Hilsen

En offisiell representant eller en representant for dem som er berørt av det som er skjedd, kan her bringe en kort hilsen.

6 Navneopplesning

Fra lesepulten kan en annen av de medvirkende innlede eventuell navneopplesning med følgende eller lignende ord:

La oss reise oss og høre navnene på dem som vi i dag savner.

De forulykkedes (og savnedes) navn (eventuelt også alder og bosted) leses tydelig.

Forsamlingen kan stå under navneopplesningen, som avsluttes med:

Fred være med deres minne.

7 Musikk

Det kan her fremføres vokal- eller instrumentalmusikk av meditativ karakter. Eventuelt kan det leses en salme eller et dikt som passer i sammenhengen.

8 Tekstlesning og tale

9 Salme

10 Lystenning

En av de medvirkende sier:

Når vi nå skal be, la oss tenne lys som tegn på at Kristus, verdens lys, er nær i vårt mørke.

Ett eller noen få lys, sentralt plassert i kirkens kor, tennes av en av de medvirkende eller av representanter for de pårørende, hvorav gjerne et barn. Lysenes antall skal ikke svare til eventuelt antall forulykkede.

11 Forbønn

Liturgen går for alteret.

Enten A

L vendt mot alteret

Herre Gud, himmelske Far. Vi rekker våre hender fram mot deg. Vi ber om at du må være nær med håp og trøst til alle som er rammet av denne ulykken.

Vi ber særskilt for barn, ektefeller, foreldre og søsken, for familie, venner og andre som står de omkomne (eller de savnede) særlig nær. Vi ber også for kolleger og arbeidskamerater og for alle som nå er tynget av sorg. Gi dem styrke til å bære sorgen og smerten i dag. Gi dem mot til å møte dagene som kommer. Vi ber for hjelpearbeiderne og deres innsats.

Vi takker deg for alle som i disse dagene viser omsorg, og gir av sin tid og sine krefter for å hjelpe. Og vi takker deg for din sønn, Jesus Kristus, som ved sin død og oppstandelse gav oss håpet om det evige liv. Amen.

Eller B

En av de medvirkende går til lesepulten og liturgen går for alteret.

En av de medvirkende, ved lesepulten

La oss be til Gud, vår himmelske Far.

L vendt mot alteret

Himmelske Far! Du kjenner oss alle, og ser vår nød i denne stund. Vi tenker på dem som er revet bort fra oss (og dem som er savnet). Vi tenker på alt vi har delt med dem, og takker deg for det gode vi bærer med oss videre. La vonde minner bli mildnet i din nåde. Vær oss nær i vårt mørke.

A Herre, hør vår bønn!

En av de medvirkende

La oss be om Guds omsorg for dem som i dag må bære smerte og savn.

L Himmelske Far! Hold din hånd over barn, ektefeller, foreldre og søsken, over familie, venner og andre som står de omkomne (eller de savnede) særlig nær, og som nå tynges av sorg. Til deg kommer vi med våre tårer og vår bekymring, med vår fortvilelse over det gåtefulle. Vær oss nær når vi skal møte dagene som kommer.

A Herre, hør vår bønn!

En av de medvirkende

La oss be for alle som er med på å hjelpe.

L Himmelske Far! Vi takker deg for alle dem som er engasjert med å hjelpe. Vi takker deg for alle som viser omsorg og støtte, og vi ber deg: Gi oss alle din kraft, så vi bærer hverandres byrder og gir hverandre trøst så langt vi evner.

A Herre, hør vår bønn!

En av de medvirkende

La oss be om Guds lys.

L Himmelske Far! Vi takker for at din omsorg ikke tar slutt, selv om vi har vondt for å fatte det nå. La oss se ditt lys i lidelsens mørke. Møt oss, Gud, i din sønn Jesus Kristus, og tenn håp i vår tomhet.

A Herre, hør vår bønn! Amen.

Ved begge alternativene kan liturgen avslutte forbønnen med Amen, og si, vendt mot forsamlingen:

La oss hver for oss tenke på våre kjære, og bære våre tanker fram for Gud.

Etter en tids stillhet avslutter liturgen bønnen med Amen, og fortsetter:

La oss be Herrens bønn.

A Fader vår, du som er i himmelen!

La ditt navn holdes hellig.

La ditt rike komme.

La din vilje skje på jorden som i himmelen.

Gi oss i dag vårt daglige brød.

Forlat oss vår skyld,
som vi òg forlater våre skyldnere.

Led oss ikke inn i fristelse,
men frels oss fra det onde.

For riket er ditt, og makten og æren i evighet.

Amen.

12 Salme

13 Velsignelse

L vendt mot forsamlingen

Ta imot velsignelsen.

Forsamlingen reiser seg.

L Herren velsigne deg og bevare deg,

Herren la sitt ansikt lyse over deg, og være deg nådig,

Herren løfte sitt åsyn på deg, og gi deg fred. +

Etter velsignelsen slås tre ganger tre slag med en av kirkens klokker.